

Lausunto luonnoksesta valtakunnalliseksi liikennejärjestelmäsuunnitelmaksi (Liikenne 12) vuosille 2026 – 2037 sekä siihen liittyvää ympäristöselostusluonnosta

Kaupunginhallitus 03.03.2025 § 47
132/08.00.00/2025

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta valtakunnalliseksi liikennejärjestelmäsuunnitelmaksi vuosille 2026–2037 sekä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukaisesta ympäristöselostuksesta (SOVA-laki). **Lausunnot pyydetään 5.3.2025 mennessä.**

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen perustuu maanteistä ja liikennejärjestelmästä annettuun lakiin. Suunnitelmassa käsitellään kaikki liikennemuodot, henkilö- ja tavaraliikenne, liikenneverkot, palvelut ja liikennejärjestelmän tukitoimet. Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa vuosille 2026–2037 yhteistyössä suunnitelman kannalta keskeisten ministeriöiden, viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Suunnitelmasta tehdään valtioneuvoston päätös, joka annetaan eduskunnalle selontekona.

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma luo yhtenäisen tilannekuvan liikennejärjestelmän kehittämistarpeista ja ratkaisuista ja kokoaa yhteen valtion ja kuntien toimenpiteet liikennejärjestelmän kehittämiseksi. Suunnitelmassa esitetään liikennejärjestelmän nykytilaa ja toimintaympäristön muutoksia koskeva arvio, visio liikennejärjestelmän kehittämisestä vuoteen 2050, valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteet ja niitä tarkentavat strategiset linjaukset, alueelliset painotukset sekä toimenpideohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan sisältyy valtion rahoitusohjelma.

Suunnitelmaluonnoksesta on laadittu viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukainen ympäristövaikutusten arviointi. Ympäristöarvioinnin lisäksi on arvioitu, miten suunnitelmaluonnos vastaa suunnitelmalle asetettuihin tavoitteisiin. Vaikutusten arviointi on tärkeä osa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelua. Sen tavoitteena on edistää tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa.

Lausuntokierroksella saatu palaute huomioidaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ja ympäristöselostuksen viimeistelyssä, ennen päätöksentekoa. Lopullinen Liikenne 12 –suunnitelma annetaan eduskuntaan syysistuntokauden 2025 aikana. Suunnitelma julkaistaan valtioneuvoston julkaisuarkistossa ja ympäristöselostus liikenne- ja viestintäministeriön julkaisusarjassa.

Valtakunnalliselle liikennejärjestelmäsuunnitelmalle on asetettu kolme keskenään priorisoitua tavoitetta: toimivuus, turvallisuus ja kestävyys.

Toimivuutta koskevat strategiset linjaukset

- o Olemassa olevien liikenne- ja viestintäverkkojen sekä palvelujen toimivuus varmistetaan huomioimalla kilpailukyky ja kasvu, eri alueiden saavutettavuus sekä kansalaisten sujuva liikkuminen.

- o Monipuolinen, erityisesti henkilö- ja tavaraliikennettä palvelevien liikennemuotojen toimivuus on olennaista valtakunnallisessa liikennejärjestelmäkokonaisuudessa.
- o Liikennejärjestelmän toimivuus varmistetaan hyödyntämällä digitalisaatiota ja tietoa täysimääräisesti.

Turvallisuutta koskevat strategiset linjaukset

- o Liikennejärjestelmän roolia osana kokonaisturvallisuutta korostetaan, mukaan lukien liikenneturvallisuus.
- o Liikenneturvallisuuden osalta painotetaan toimenpiteitä, jotka pyrkivät ehkäisemään ihmisen virheistä johtuvia onnettomuuksia ja niiden seurauksia, jotta vakavilta loukkaantumisilta ja hengen menetyksiltä välttyttäisiin.

Kestävyyttä koskevat strategiset linjaukset

- o Eri väestöryhmien liikkumismahdollisuuksia korostetaan eri alueiden ominaisuudet huomioiden. Olemassa olevan liikennejärjestelmää ja yhdyskuntarakennetta hyödynnetään tehokkaasti.
- o Kestävää liikkumista korostetaan erityisesti kaupunkiseuduilla niiden tehokkaan kasvun näkökulmasta.

Alueelliset painotukset auttavat priorisoimaan esimerkiksi väyläverkon suunnittelu- ja investointiohjelmien toimenpiteitä. Alueellisilla painotuksilla varmistetaan, että alueelliset näkökulmat tulevat tarkastelluiksi ja huomioituiksi osana suunnitelman valtakunnallista toimeenpanoa. Alueelliset painotukset eivät poissulje muita alueellisia näkökulmia tai kehittämistarpeita.

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja ensisijaisesti lausuntopalvelun kautta (www.lausuntopalvelu.fi), jossa on viisi otsikkoa, joiden alle lausunnot annetaan.

1. *Vastaavatko strategiset linjaukset (ml. alueelliset painotukset) valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita?*
2. *Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen toimenpiteistä?*
3. *Onko suunnitelmaluonnoksen rahoitus kohdennettu oikein rahoitusohjelman sisällä?*
4. *Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen vaikutusarvioinnista ja ympäristöarvioinnista (SOVA-laki 8.4.2005/200)*
5. *Muut huomiot?*

Hangon kaupungin kannanotot em. kohtiin:

Vastaavatko strategiset linjaukset (ml. alueelliset painotukset) valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita?

Toimivuutta koskevissa strategisissa linjauksissa tulee korostaa alueiden saavutettavuuden ja kansalaisten sujuvan liikkumisen lisäksi kansainvälisiä yhteyksiä Suomen ulkopuolelle/-puolelta sekä toimivuutta myös mahdollisissa häiriö- ja kriisitilanteissa. Tässä satamat ja mahdollisimman kattava lentokenttäverkosto ovat avainasemassa. Etelä-Suomea koskevissa alueellisissa painotuksissa kansainvälisiä yhteyksiä onkin korostettu.

Turvallisuutta koskevilla strategisilla linjauksilla tulee selkeämmin todeta toimet liikennemuotojen turvallisuuden parantamiseksi eri kulkutavat huomioivalla väyläsuunnittelulla

Kestävyyttä koskevien strategisten linjausten näkökulma olemassa olevan liikennejärjestelmän ja yhdyskuntarakenteen hyödyntämisestä on erityisen kannatettava. Investoinnit tulee mm. ohjata pääasiassa olemassa olevaan rataverkkoon (Rantarata), eikä kalliisiin uusiin – vähän kokonaisuhyötyä tuottaviin (Länsirata) - ratkaisuihin.

Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen toimenpiteistä?

Toimenpiteet olisi hyvä sanottaa selkeämmin ja omiksi kokonaisuuksikseen kunkin väylä- tai kulkumuoto-osion kohdalle, jotta ne olisi helppo havaita ja ymmärtää.

Kansainvälisen yhteistyön, huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden kehittämisen painottaminen on tärkeää erityisesti nykytilanteessa ja sen tulee johtaa konkreettisiin toimiin. Hangon kaupunki pitää kannatettavana luonnoksessa esitettyä perusväylänpidon tason nosto vuosina 2029–2037. Sen sijaan rata- ja maantieverkkojen kehittämisen osalta suunnitelman rahoitustaso ei vastaa tarpeita, ja on kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantamisen osalta selkeästi riittämätön.

Liikenteen kasvihuonepäästöjen lisääntymistä ei voida pitää hyväksyttävänä ja suunnitelmaluonnokseen tulee sisällyttää selkeä ja pitkäjänteinen näkemys siitä, kuinka liikenteen päästövähennykset toteutetaan valtakunnan tasolla.

Valtatie 25, Hangon kaupunki haluaa tässä kohtaa nostaa erityishuolenaiheena esille valtatie 25:n todellisen tilanteen.

Valtatie 25 eli Uudenmaan kehäväylä ei vastaa nykyisiin eikä tuleviin elinkeinoelämän tarpeisiin, todetaan tuoreessa valtatievarren kuntien ja kaupakamarien selvityksessä. Pääosin 1960- ja 70-luvuilla rakennettu tie ei vastaa nykyvaatimuksia, mikä näkyy turvallisuus- ja sujuvuusongelmina. Liikenneturvallisuuden osalta onnettomuustilastot tuovat esille tarpeen pikaisille toimenpiteille. Alueen yritykset ovat hyvin kasvuhakuisia, mutta tien tila huolestuttaa laajasti. Vyöhykkeelle on suunnitteilla yli 7 mrd. € arvosta investointeja.

Logistisen toiminnan laajentuminen Kehä III:n alueelta pohjoiseen näkyy kasvavina liikennemäärinä valtatie 25 vaikutusalueella. Hangon satama Suomen toiseksi suurimpana kappaleetavaran satamana ja tiheällä Euroopan linjaliikenteellään houkuttelee kuljetuksia eri puolilta Suomea. Myös geopolittisen toimintaympäristön muutos on kasvattanut tien merkitystä, erityisesti väestön ja joukkojen siirron näkökulmasta.

Valtatie 25 on tärkeä Uudellemaalle, koko Suomelle ja kansainvälisesti. Valtatie 25 sisäpuolisella alueella asuu lähes 1,5 miljoonaa ihmistä. Tien parempi toimivuus keventää pääkaupunkiseudun kehäväylien kuormitusta ja turvaa alueen saavutettavuutta poikkeustilanteissa. Valtatie 25 yhdistää valtakunnalliset päätiet turvaten yhteydet eri puolille Suomea. Tie toimii tärkeänä väylänä huoltovarmuuskriittisille tuotteille Hangon ja Sköldvikin satamien kautta. Elinkeinoelämän kasvu ja Suomen toimintavarmuuden turvaaminen tulevat

lisäämään liikennettä valtatiellä 25. Yrityskyselyyn (n=140) vastanneista yrityksistä 70 prosenttia näkee toimialallaan tapahtuvan kasvua lähivuosina. Vyöhykkeelle on suunnitteilla yli 7 mrd. € arvosta investointeja. Logistiikka-alan investointien kehitys ennustaa raskaan liikenteen määrän lisääystä huomattavasti ennustettua suurempana, erityisesti valtateiden 3 ja 4 välillä. Kasvua on tuettava hyvällä liikenneinfraalla. Tässä tilassa tie ei vastaa nykyisiin eikä tuleviin tarpeisiin. Geopoliittisesti tärkeän DCA-sopimuksen kannalta valtatie 25 on tärkeää infrastruktuuria. Nostona tässä kohdin vielä Liikenne 12 -suunnitelman päätavoitteet, joita ovat toimivuus, turvallisuus ja kestävyys sekä alakohtana resilienssi.

Onko suunnitelmaluonnoksen rahoitus kohdennettu oikein rahoitusohjelman sisällä?

Hangon kaupungin näkemys on, että valtion rahoitusosuuden ratahankkeissa tulisi olla vähintään 70 %, sillä yhteisrahoitteisiin hankkeisiin liittyy kunnalle koituvia kustannuksia esimerkiksi yhdyskuntarakentamisesta, katuverkosta ja joukkoliikenteestä, jolloin kunnat joutuvat helposti kantokykynsä osalta kohtuuttomaan taloudelliseen tilanteeseen.

Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen vaikutusarvioinnista ja ympäristöarvioinnista (SOVA-laki 8.4.2005/200

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ympäristöselostuksessa kuvataan suunnitelman tavoitteet, toimenpideohjelman sisältö sekä valmistelun aikainen vuorovaikutus ja viestintä. Selostus sisältää vaikutusarvioinnin tavoitteet, ympäristön nykytilakuvauksen ja vertailuvaihtoehdon kuvauksen, jotka ovat arvioinnin lähtökohtana. Vaikutukset on kuvattu suunnitelman tavoitteiden ja arviointikehikon mukaisesti. Suunnitelman ympäristövaikutukset ja haitallisten vaikutusten ehkäisemis- ja lieventämistoimet on esitetty omassa luvussaan. Lisäksi on kuvattu suunnitelman vaikuttavuuteen liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia sekä suunnitelman seurannan toteuttaminen.

Vaikutusarvioinnin luotettavuutta parantavat mahdollisimman konkreettiset tavoitteet.

Muut huomiot

Liikenne 12-suunnitelma voisi olla havainnollisempi, sisältö tiiviimmin esitetty ja konkreettisempi. Nyt moni esiin tuotu asia jää kovin ylätasolle, semminkin, että on kyse strategisesta asiakirjasta ja valtakunnan kattavasta ulottuvuudesta.

Ehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa edellä esitetyn mukaisen lausunnon koskien luonnosta valtakunnalliseksi liikennejärjestelmäsuunnitelmaksi (Liikenne 12) vuosille 2026 – 2037 sekä siihen liittyvää ympäristöselostusluonnosta
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.
Lisätiedot	Kaupungingeodeetti Kukka-Maaria Luukkonen, 040 135 9281